

Sedmnáctý listopad očima našich pedagogů

Tento den je Mezinárodním dnem studentů a v České republice také Dnem boje za svobodu a demokracii. Vyzpovídali jsme naše pedagogy, kteří v tu dobu učili na průmyslovce.

V listopadu roku 1939 proběhlo uzavření vysokých škol, jako reakce na říjnové protesty proti nacistické okupaci. V noci z 16. na 17. listopadu bylo bez řádného soudu popraveno devět představitelů studentských spolků, dalších 1200 bylo převezeno do koncentračního tábora. Více než 15 tisíc studentů ztratilo možnost pokračovat ve studiu a téměř 1400 pedagogů a profesorů bylo bez práce.

Roku 1989 probíhala v pátek 17. 11. na pražském Albertově naplánovaná a povolená studentská demonstrace k 50letému výročí uzavření vysokých škol. V průběhu večera se rozrostla a tisíce lidí se přesunuly na Národní třídu. Studenti, ale i ostatní občané pokračovali v poklidné a nenásilné demonstraci, i přesto však byli postupně obklopeni policejními kordony a ná-

sledně surově bití obušky. Podle Nezávislé lékařské komise bylo během zásahu zraněno 568 lidí.

Tato demonstrace byla spouštěčem k vzniku Občanského fóra a získání dlouho očekávané svobody. Na znamení souhlasu se začalo demonstrovat v různých městech republiky, stávkovala divadla a také vysoké a střední školy. O 10 dní později proběhla dvouhodinová stávka, do které se zapojilo 75 % občanů po celé republice a také většina továren.

Jak vnímali tuto dobu pedagogové na škole se dozvíte v následujících rozhovorech.

PhDr. Zuzana Bernátová

Roku 1989 se vrátila z mateřské dovolené a nastoupila na průmyslovku na plný úvazek, aby mohla učit německý jazyk a dějepis. V listopadu jí bylo necelých 27 let.

Účastnili se vaši studenti některé z demonstrací?

Ano, studenti, hlavně vyšších ročníků, byli velmi aktivní. Jinak studenti změnami žili, objevovali se studenti-poslové z Prahy, všude visely letáky, plakáty, atmosféra byla vzrušující. Na druhou stranu velké množství lidí mělo strach, co přijde, až revoluční vlna odezní a u moci zůstanou staří páni. Bylo velmi těžké uvěřit, že se skutečně začnou věci měnit a tyto změny budou trvalé. Všichni starší si pamatovali dobu normalizace, kdy k vyhazovu z práce nebo nemožnosti studovat stačilo opravdu málo. Tyhle obavy předávali rodiče dětem, takže i mezi studenty byli váhavci. Ovšem nadšení a naděje a také leckdy revolta vedla studenty k aktivitě. Když se po tehdejší Leninově třídě (dnes Masarykova ulice) valil proud studentů a učňů na ohlášenou demonstraci před radnicí, vyskákala mi celá třída třetáků z okna přízemní učebny a řídala se do průvodu. Zrovna jsme se bavili o tom, co možná přijde... třeba i proto vyskákali... Navíc škola byla z rozhodnutí ředitele zamčená a nikdo dveřmi nemohl ven.

Stávkovala průmyslovka?

Ano, i když zrovna cesta ke stávce, a to mluvím o učitelích, nebyla snadná. Spousta z nich zažila šedesátá léta a prožila nespravedlivosti po nich, některých se dotkly citelně následné perzekuce. Diskuze v učitelském sboru byly velmi živé, kolektiv se začal mezi sebou dohadovat. Nicméně touha po změně byla nejsilnější.

Jak jste prožívali změnu společnosti, která probíhala?

Všechny ty dny a měsíce byly hrozně vzrušující a jsem moc ráda, že jsem je zažila. Pamatuju se, že se k nám domů v průběhu soboty 18. 11. 1989 dostaly nějaké zprávy z Prahy a nemohli jsme jim uvěřit... A pak jsme si večer naladili rádio a byl to šok... ještě dlouho potom, co zaznělo ono závěrečné rozloučení známého hlasatele: „Ivan Medek, Hlas Ameriky, Vídeň“, jsme se nemohli pořádně nadechnout. Vývoj, který přišel, nám úplně změnil život.

Možná, že kdyby revoluce nepřišla, odešla bych s manželem z Československa a žila bych v emigraci. Protože svoji vlast mám velmi ráda, vím, že by to pro mne bylo strašně těžké.

Zkuste porovnat studenty tehdy a dnes. Chovají se jinak, mají jiné zájmy, jiné problémy?

Dříve asi žily třídy mnohem víc „spolu“. Nebyly počítače a mobily, tak se víc mluvilo a asi se víc podnikaly nejrůznější společné akce. Také měli studenti mnohem omezenější možnosti v trávení volného času a samozřejmě v cestování a studiu. Ani jste se nemohli seznámit na sociálních sítích. Dnes jsou lidé i ve škole častěji individualisty, kladou více důraz na svoje osobní zájmy, koníčky, potřeby. Ale studentský humor nezmišlel, ani veselé studentské nápady a recese...

ROZHOVOR

Mgr. Stanislav Krotil

Učitel českého jazyka a dějepisu v roce 1989 začínal na průmyslovce svůj druhý rok. V listopadu mu bylo 34 let a účastnil se dvou demonstrací na tehdejším Náměstí Bojovníků (nám. Dr. E. Beneše).

Jak jste prožívali změnu společnosti, která probíhala?

Doba byla velmi hektická. Já jsem ji prožíval hlavně v kontextu s děním na naší škole. Vzhledem ke krátkému působení na průmce jsem věděl málo o škole a událostech v její historii. Proto mě dost zaskočila názorová polarizace, která vyústila dokonce v rozdělení sboru na dvě odborové organizace v souvislosti s obsazením funkce nového ředitele. Změna režimu byla nutná a nechala se očekávat i vzhledem k situaci v zemích tehdejšího socialistického tábora. Je určitě dobře, že k ní došlo tzv. sametově na rozdíl třeba od Rumunska.

Zkuste porovnat studenty tehdy a dnes. Chovají se jinak, mají jiné zájmy, jiné problémy?

Studenti tenkrát byli jiní v jednom ohledu – měli daleko větší všeobecný přehled a slovní zásobu. Nemohli totiž spoléhat na „strýčka Google“. Byli více pohromadě, hodně spolu mluvili, ve škole fungovaly sportovní kroužky, o které dnes není zájem. Samozřejmě měli také svoje problémy a starosti, jako dnešní mladí lidé. Jedna věc se ale nezměnila – tenkrát jsme měli a dnes máme na naší škole v naprosté většině velmi slušné, vychované a milé studenty, kteří byli a jsou na svoji průmku hrdí.

Je pro vás důležité připomínat tuto a podobné události vašim studentům?

Myslím, že to je zásadní věc, součást historie našeho národa, naší země. Připomínat události tak, jak se staly, jak proběhly. Nezkreslovat je, jako tomu

bylo v minulosti a, bohužel, jak se to děje i dnes. Jednoduše řečeno – historické skutečnosti nesmí být upravovány podle požadavků a přání doby, v níž jsou vykládány.

Změnily se ve vašem předmětu učební osnovy? Jak?

Ve školství to bylo složité. Ministři se střídali jak na běžícím pásu a s nimi i koncepce, možná přesněji antikoncepce. Takže vše nakonec vyústilo v postupné zrušení osnov a zavádění dnešních RVP a ŠVP. Myslím, že dost záleželo na jednotlivých vyučujících a jejich vnímání doby, zejména v předmětech čeština a společenské vědy. Mohl jsem bez obav povídat o díle L. Mňačka, A. Solženicyna, A. Lustiga a K. Kryla, ale objevily se i náznaky tlaku vyloučit z výkladu třeba J. Wolkera, V. Nezvala, nebo V. Vančuru.

ROZHOVOR

RNDr. Eva Kirschnerová

Dvaatřicetiletá učitelka matematiky roku 1989 učila na průmyslovce 6. rokem. V době listopadových změn se doma starala se o své 2 nemocné syny (3 a 6 let).

Je pro vás důležité připomínat tuto a podobné události vašim studentům?

Ano, došlo ke změnám, jsou demokratické volby, více se cestuje, mladí mají možnost styku se světem, ale zase tu je často limitující faktor a to peníze. Rozevírají se mezi lidmi nůžky, závisí na finančních možnostech každé rodiny. Ve škole, se zase toho tolik nezměnilo. Samozřejmě technický pokrok se projevil i zde a studenti jsou učenliví. Tvrdím, že každý náš absolvent si vždy práci najde a jen lempl se neuchytí. Naši studenti umí. Na polistopadovou dobu mám ale rozporu

plné názory. Hlavně, kolik podniků (kde jsme byli konkurence schopní) se zrušilo, přešlo do cizího vlastnictví? Otázka – aby nekonkurovaly? Ale zase se objevilo mnoho lidí, kteří ukázali svůj um a dokázali se prosadit ve světové konkurenci. I mnoho našich lidí pracuje ve světových špičkových výzkumných týmech. Češi nebyli nikdy hloupí, byli pracovití a dovedli přemýšlet. Každá doba nese své, jen se mi nelíbí současná celosvětová situace, kdy ta toužená demokracie nějak ztrácí na logice.

Mgr. Jana Dousková

Ve svých téměř 26 letech byla na průmyslovce třetím rokem, v listopadu 1989 na mateřské dovolené. Po návratu učila dějepis a němčinu.

Je pro vás důležité připomínat tuto a podobné události vašim studentům?

Ano, tohle se musí připomínat pořád a dokládat příklady z doby před rokem 1989, aby si dnešní mladí, kteří budou utvářet naši budoucnost, uvědomili, že stačí málo a mají po svobodě. Já se snažím jim to ukazovat na konkrétních situacích z doby, kdy jsem já byla na střední škole (ale vždy jim zdůrazním, že jsme byli mladí a to se člověk i v nesvobodě dívá na svět trochu růžovými brýlemi) např. třída něco provedla a tak šli za trest všichni v sobotu na 6 hodin do školy, omluva se nepřipouštěla, nebo co to byly posudky na žáky, kteří byli v maturitním ročníku (a co když chtěl jít třeba někdo na kněze a nikdo na vojenskou školu).

To odnesli třídní i ostatní studenti, protože „všichni špatně působili“, nepochopili správně marx-leninismus atd. Jak si musel člověk dávat pozor, před kým ze spolužáků i učitelů co říká (donášení). Číst zakázané knihy bylo dobrodružstvím, ale i tady mám osobní zkušenost, že se mezi nás vetřel donašeč – to bylo ve 2.ročníku VŠ. Odhalili jsme ho brzy, den poté měl jít podat 1. hlášení. Jedna z nás se mu moc líbila a nám na něm něco nesešlo, tak jsme ji s ním poslali na rande do kavárny, kde ho trochu opila a šikovně vedla rozhovor tak, že se prozradil. Tak jsme se v jeho přítomnosti bavili o neškodných tématech a dobře to dopadlo.